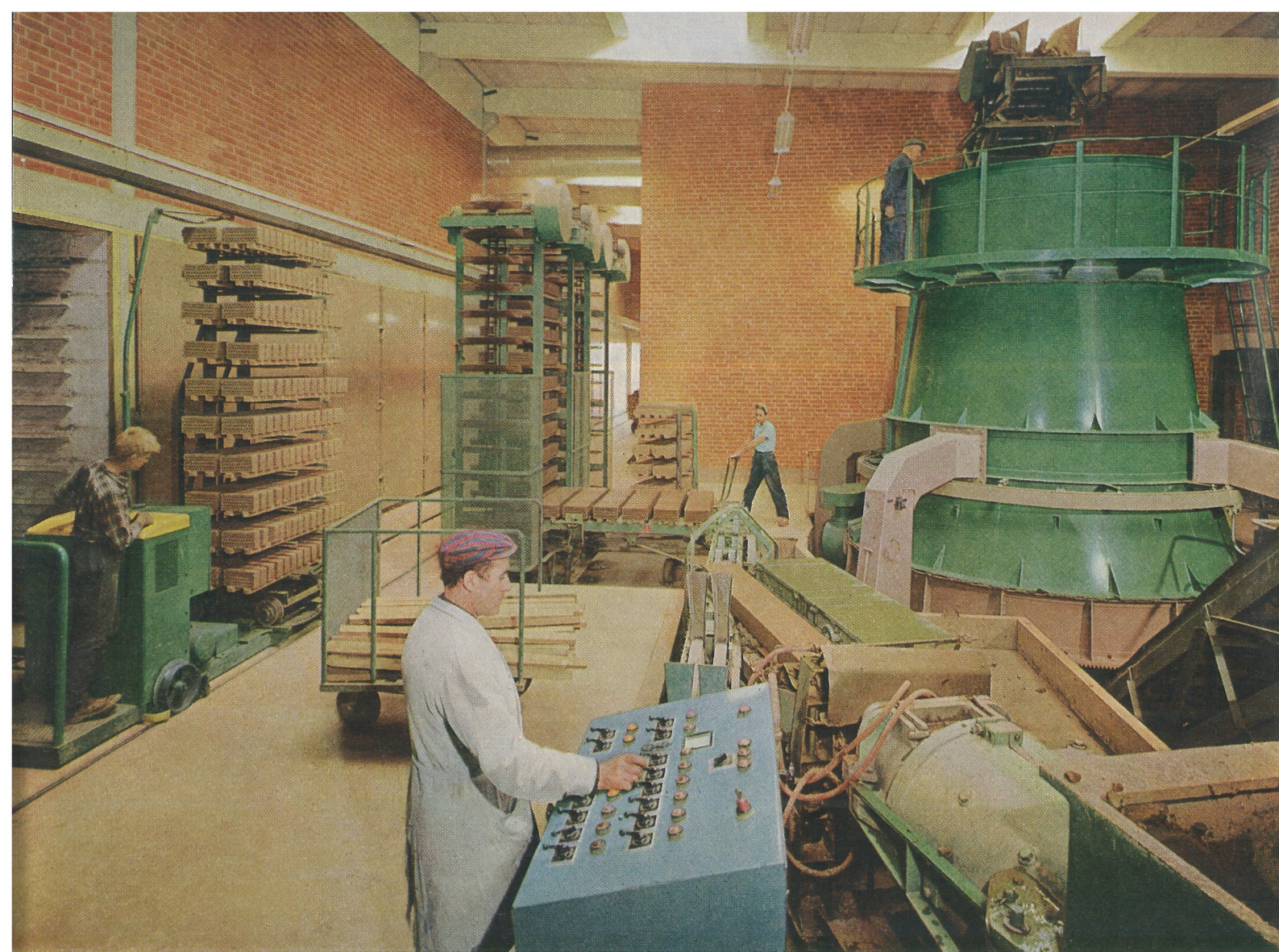

TEGEL

6 - 1962

SVEDALA

MASKINER FÖR MODERNA TEGELBRUK

Vårt tillverknings- och försäljningsprogram omfattar modern och arbetsbesparande utrustning för alla avsnitt i tegelframställningen, från grävning av leran till den färdiga produkten. Drag nytta av vår 70-åriga erfarenhet på detta område som ledande företag.

GRUNDAT 1882

AB ÅBJÖRN ANDERSON

Stockholm • Göteborg • Falköping • Falun • Piteå

lita på björnstarka SVEDALA-maskiner

TEGELBRUK ANSLUTNA TILL SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Fr=rött fasadtegel, Fg=gult fasadtegel, M=murtegel, R=dräneringsrör, S=spiktegel, T=taktegel

MALMÖHUS LÄN

AB Bara Tegelbruk¹
Bara, tel. Malmö (040) 44 71 84, 44 71 85 Fg, M
Borgeby Tegelbruk¹
Flädie, tel. Lund (0412) 390 04, 391 02 M, R
AB Försökstegelbruket¹
Svedala, tel. Malmö (040) 40 11 40 .. Fr, M, T
Högs Tegelbruk AB¹
Fjellievägen 24 A, Lund, tel. (0412)
212 00, 213 00 [Hög, Löddeköpinge] .. Fg, M
AB Kaniks Tegelfabrik¹
Flädie, tel. Lund (0412) 470 24 ..... Fgr, M
AB Lomma Tegelfabrik¹
Prästbergavägen 41 A, Lomma, tel.
Malmö (040) 46 20 02, 46 20 04 ..... Fg, M
Minnesberg Tegelbruks AB¹
Minnesberg, tel. Malmö (040) 48 52 40,
48 52 50, 48 52 55 ..... Fgr, M
Rögle Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg,
tel. (042) 207 50 [Rögle] ..... Fg, M
AB Skurups Tegelbruk¹
Skurup, tel. Ystad (0411) 402 86, 406 25
Strandnäs Tegelbruk
Glumslöv, tel. (0418) 700 50 ..... Fg, M
Tjustorps Tegelbruks AB
Br. Edstrand AB, Malmö, tel. (040)
93 41 00 [Skabersjö] ..... Fg, M
Weberöds Nya Tegelbruks AB¹
Stoberöd, tel. (0412) 804 50 ..... Fr, M, R, T
AB Webmarks Tegelintressenter¹
Böringe, tel. (0412) 804 50 ..... Fr, M, R, T
Östra Grevie Tegelbruk AB¹
Östra Grevie, tel. Malmö (040)
48 70 06, 48 73 72 ..... Fgr, M

KRISTIANSTADS LÄN

Cimbrishamns Tegelbruks AB
Simrishamn, tel. (0414) 100 20 ..... Fg, M, R, Tg
Klippans Tegelbruks AB
Storgat. 34, Klippan, tel. (0435) 100 65 Fr, M, R
Ler- & Tegelindustri AB Hercules,
Kristianstad, tel. (044) 280 48 ..... Fr, M, R, T
Ugerups Tegelbruk AB
Baltzaragatan 25, Malmö 1, tel. (040)
252 34 [Gärds Köpinge] ..... Fg, M
Önnestads Tegelbruks AB
Kristianstad, tel. (044) 280 48
[Önnestad] ..... Fr, M

BLEKINGE LÄN

Jannebergs Tegelbruk
Karlshamn, tel. 108 87 ..... M, R

HALLANDS LÄN

AB Fajans Tegelbruk
Box 5, Falkenberg, tel. (0346) 101 17,
102 77 ..... Fr, M, R
Falkenberg Tegelbruks AB
Tegelbruksvägen 15, Falkenberg, tel.
(0346) 100 48 ..... Fr, M, R
Sennans Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg,
tel. (042) 207 50 [Sennan] ..... Fr, M
Slottsmöllans Tegelbruk
Halmstad, tel. (035) 180 54 ..... Fr
Tjärby Tegelbruks AB
Genevad, tel. (0430) 700 10 ..... Fr, M, R
Trönninge Tegelbruks AB²
Trönninge, tel. Halmstad (035) 400 06 Fr, M

ÄLVSBOGERS LÄN

AB Forssa Tegelbruk^{2, 3}
Bollebygd, tel. Borås (033) 850 39,
851 40 EVA-block ..... Fr, M, R
AB Gunnilse Tegel²
Gunnilse, tel. Göteborg (031) 70 30 70,
70 30 90 ..... Fr, M, R
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00
[Hulta Tegelbruk, Berghem,
tel. (0320) 410 45] ..... Fr, M, R
Lydde Tegelbruk AB^{2, 3}
Kinna, tel. (0320) 100 24 ..... Fr, M, R
AB Nabhensbergs Tegelbruk²
Vänernsberg, tel. (0521) 100 05, 100 69 M, R, T

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN

Bohustegel AB
Munkedal, tel. (0524) 210 03 ..... Fr, M
Bokenäs Tegelbruks AB²
Kyrkogatan 4, Göteborg C, tel. (031)
13 13 28 [Bokenäs] ..... M, R, T

KALMAR LÄN

AB Berga Tegelbruk
Larmtorget 5, Kalmar, tel. (0480)
104 52, 112 04 [Högsby] ..... Fr, M, R
Högsby Tegelbruk
Högsby, tel. 111 ..... S

GOTLANDS LÄN

Gotlands nya Tegelbruks AB
Södervärg 10, Box 146, Visby, tel.
154 50 [Havdhem] ..... Fgr, M, R

JÖNKÖPINGS LÄN

Helmershush Tegelbruks AB
Box 21, Värnamo, tel. (0370) 101 90 .. T
Värnamo Tegelbruks AB
Box 85, Värnamo, tel. (0370) 117 00 .. M, R

SKARABORGS LÄN

Almnäs Bruk AB⁴
Hjo, tel. Hjo (0503) 160 07, 160 17 .... Fr, M, R
Annefors Tegelbruk⁴
Fridene, tel. Fröjered (0502) 310 05 .. Fr, M, R, T
Hälltorps AB⁴
Vinninga, tel. Lidköping (0510) 501 35 M, R
AB Ingelsby-Igelstorps Tegelbruk⁴
Tibro, tel. (0504) 310 46 ..... M, R
Korsberga Tegelbruks AB^{2, 4}
Box 21, Värnamo, tel. (370) 101 90
[Korsberga] ..... M, R, T
Kvänums Tegelbruks AB⁴
Kvänum, tel. (0512) 920 85 ..... M, R
Mariedals Tegel AB⁴
Lundsbrunn, tel. Skara (0511) 401 08 M, R
Mariesjö Tegelbruk⁴
Drottninggatan 10, Skövde, tel. (0500)
123 28 ..... Fr, M, R
Skara Tegelbruk AB⁴
Skara, tel. (0511) 101 71, 109 50, 121 96 Fr, M, R, T
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00 [Töreboda
Tegelbruk⁴ Töreboda, tel. 67] ..... Fr, M, R, T
AB Vara Tegelbruk
Box 93, Vara, tel. Vara (0512) 100 32 M, R

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Beatelunds Tegelbruk AB
Söderköping, tel. (0121) 100 68, 101 29 Fr, M, R
AB Förenade Tegelbruken
Linköping, tel. Linköping (013) 202 01
[Kallerstads Tegelbruk] ..... Fr, M, R
HTH Industrier AB
Vimmerby, tel. (0492) 120 60 [Hults
Tegelbruk, Hvcklinge, tel. 9] ..... Fr, M, R, T
Karleby Tegelbruk
Kisa, tel. (0494) 101 18 ..... Fr, M, R, T
AB Liungs Tegelbruk
Bokhållaregatan 1, Linköping, tel.
(013) 202 01 [Ljungsbro] ..... Fr, M, R
Ringarums Tegelbruk
Ringarum, tel. (0121) 300 48 ..... Fr, M, R, T

VÄRMLANDS LÄN

Ranå Tegelbruk
Ransäter, tel. (0552) 300 45 ..... M
AB Säffle Tegelbruk
Säffle, tel. (0533) 101 91, 114 91 ..... Fr, M
Zieglers Kol & Koks AB
Västra Torpgatan 5, Karlstad, tel.
(054) 159 80 [Alsters Tegelbruk, Alster] Fr, M, R

ÖREBRO LÄN

Hallsbergstegel AB
Fack 39, Hallsberg, tel. (0582) 101 13 Fr, M
AB Harge Bruk
Jönköping, tel. (036) 187 40 [Hammar,
tel. (0583) 700 74] ..... Fr, M

VÄSTMANLANDS LÄN

Arboga Tegelbruk AB
Arboga, tel. (0589) 100 60 ..... M, R, T
AB Heby Tegelverk
Heby, tel. Sala (0224) 307 10 ..... R, T
AB Josefsdals Tegelbruk
Grevturegatan 2, Stockholm, tel. (010)
67 08 40 [Sala] ..... R, T
AB Kanthal⁵
Hallstahammar, tel. (0220) 100 21
[Rälsta Tegelbruk] ..... M, R
Lundqvist & Huddéns Tegel- &
Trävaru AB
Kungsgatan 42, Stockholm, tel. (010)
23 38 50 [Vittinge, tel. Sala (0224)
612 70] ..... Fr, M, T

AB Nyby Tegelbruk⁵

Box 93, Enköping, tel. (0171) 302 93
[Tegelbruket Jugansbo, tel. Sala
(0224) 520 12] ..... T
Olsson & Rosenlunds AB
Heby. Återförsäljare på alla bety-
dande orter ..... M, R, T
AB Orresta Tegelbruk
Orresta, tel. Enköping (0171) 431 70 R
Sala Tegelbruks AB⁵
Hyttvägen 1, Sala, tel. (0224) 131 60 Fr, M
Sevalla Tegelbruk⁵
Hedensberg, tel. Västerås (021) 620 39 Fr, M, R
AB Startors Säteri
Heby, tel. Sala (0224) 300 24, 301 70 .. R, T
Vittinge Tegelbruks AB
Vittinge, tel. Sala (0224) 612 80 ..... R, T

SÖDERMANLANDS LÄN

AB P. Janson & Co
Saltängsgatan 15, Norrköping, tel.
(011) 291 60 [Tuna Tegelbruk, En-
staberger] ..... M, R
Sundby Tegelbruks AB
V. Trädgårdsgatan 11 A, Stockholm
C, tel. (010) 10 72 08, 10 72 23 [Stallar-
holmen] ..... M
Tegelbruks AB Walla-Katrineholm,⁵
Box 13, Valla, tel. (0150) 600 32, 603 38,
602 18, 603 55 [Valla Tegelbruk, Valla;
Sköldinge Tegelbruk, Sköldinge] .... Fr, M, R
Fabr. för arm. tegelskift, Sköldinge,
tel. (0157) 502 07

STOCKHOLMS LÄN

Finsta Tegelbruk
Finsta, tel. 120 ..... M, R, T
Sundsviks Bruk AB⁵
Sundsvik, tel. Södertälje (0755) 441 90 Fr, M
Vallentuna Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 240 05 ..... R
Aby Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 243 65, 244 09 M

UPPSALA LÄN

Ahlsta Kvarn & Tegelbruks AB
Örsundsbro, tel. Enköping (0171) 660 26 Fr, M, R
AB Hagaverken⁵
Enköping, tel. (0171) 302 93, 304 51 .. Fr, M
Salsta Tegelbruk⁵
Watholma, tel. Uppsala (018) 500 42,
500 27 ..... Fg, M
Vaksala-Eke Lervaruindustri
Uppsala, tel. (018) 270 16 ..... S
AB Waksala Tegelbruk⁵
Hiärnevegatan 10, Stockholm K, tel.
(010) 50 55 33, 50 05 74 [Brillinge, Upp-
sala, tel. (018) 214 60, 214 62] ..... Fg, M

KOPPARBERGS LÄN

AB Insjöns Tegelbruk
Insjön, tel. (0247) 700 20, 700 22 ..... Fr, M

GÄVLEBORGS LÄN

Hagströms Tegelbruks AB
Centralplan 5, Gävle, tel. (026) 200 58
[Hagström, tel. (026) 973 38] ..... Fr, M
Norrborns Tegelbruk Nya AB
Östermalmsgatan 42, Stockholm Ö,
tel. (010) 20 93 17 [Bolnäs, tel. (0278)
201 43] ..... Fr, M
AB Storviks Tegelbruk
Storvik, tel. Storvik (0290) 100 44 .... Fr, M

JÄMTLANDS LÄN

Välbackens Tegelbruk AB
Kyrkgatan 45, Östersund, tel. (063)
113 85, 196 65, 137 55 [Brunflo] ..... Fr, M, R

VÄSTERNORRLANDS LÄN

AB Kollimporten-Laurents
Norra Kajen 1, Sundsvall 1, tel. (060)
555 60 [Högoms och Nacksta Tegel-
bruk, Selånger] ..... M
AB Utnäs Tegelbruk
Undrom, tel. Kramfors (0612) 610 53 M

VÄSTERBOTTENS LÄN

Tväråns Tegelbruk
Vännäsby, tel. Vännäs (0935) 102 92,
Umeå (090) 113 53 ..... Fr, M

¹ Ensambeförare för Skåne och Blekinge: Tegelcentralen, Fersens väg 16, Malmö, tel. (040) 734 20.

² Försäljning även genom: Göteborgs Tegel AB, Magasinsgatan 3, Göteborg, tel. (031) 17 38 75.

Försäljning även genom:

³ Tegelkontoret, Kungsgatan 50, Borås, tel. (033) 250 55.

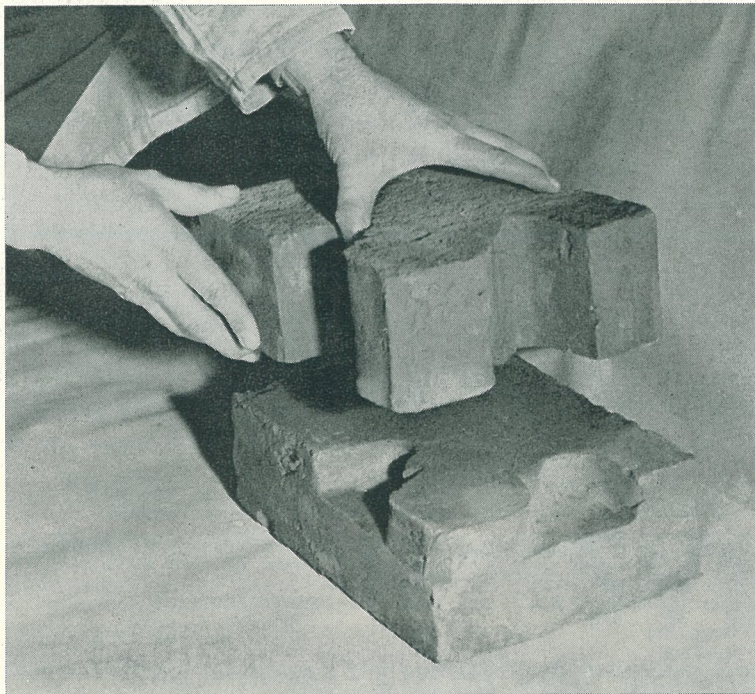
⁴ Tegelkontoret, Rådhusgatan 1, Skövde, tel. (0500) 158 73.

⁵ Tegelbrukens Försäljnings AB, Norrlandsg. 11, Sthlm, tel. (010) 23 31 15.

WE-BE

TROTS TEGELBRISTEN

försöker vi hålla vår ställning
som leverantörer av olika slags specialtegel

En Weberöd-specialitet är att
rekonstruera gamla tegeltyper för
att man skall kunna göra pietets-
fulla restaureringar.

Behöver Ni handformat:

TAKTEGEL FORMTEGEL SPECIALTEGEL

Vänd Eder då till specialisten på specialtegel!

WEBERÖDS NYA TEGELBRUKS AB

TELEFON: 0412-80450 Växel

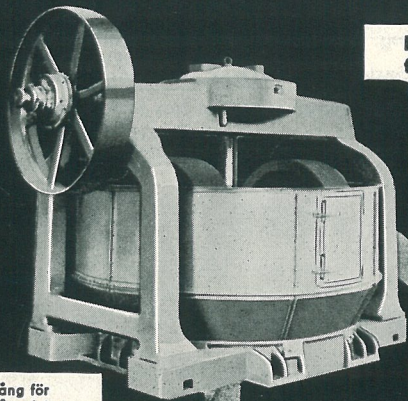
Händle MÜHLACKER

1870 - 1960

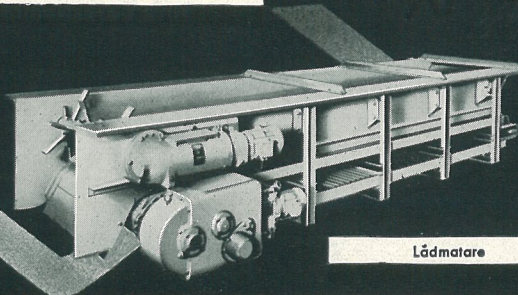

90 JAHRE

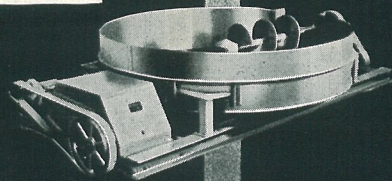
Beprovade konstruktioner
för automatiserad drift

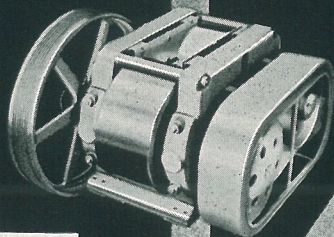
Satskollergång för
torr- och våtmalning

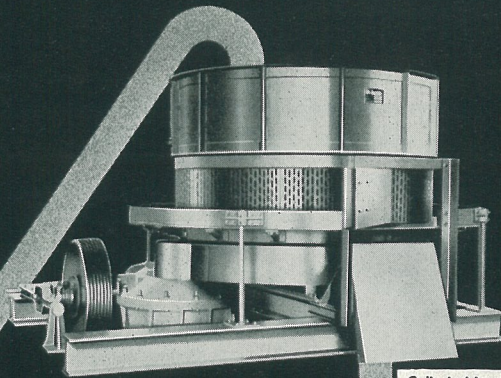
Lådmatare

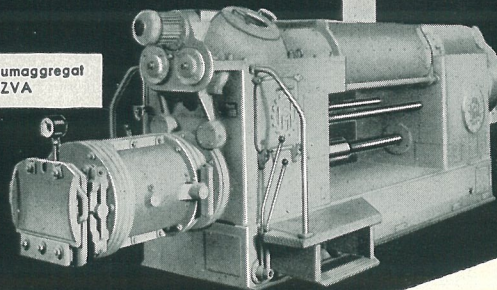
Skrubblendare

Differentialfinvalsverk

Cylinderblendare

Vakuumaggregat
typ PZVA

Ur vår tillverkning:

Lådmatare med lamell-
transportör eller gummiband
Cylindermatare
Valskross
Slungkvarn
Stenavskiljande valsverk
Differentialfinvalsverk
Kollergångar och satskoller-
gångar för våtmalning
Valsslipapparater
Skrubblendare
Cylinderblendare
Dubbelblendare
Kollervalsverk

Utrustning för tvär- eller
längsgrävning i lersumpar
Lersilos
Utmatningsanordning
Universal strykmaskiner "Viktoria"
Vakuumaggregat typ PZUM och PZVA
Tryckmätare med automatisk
fuktreglering
Automatiska avskärningsbord
Hydrauliska torrpressar
Eldrivna efterpressar
Vakuumrörpressar med skärapparat

Falstegelpressar
Nocktegelpressar med svärgbord
Lamelltransportörer
Lamelltransportörer med
medbringare
Gummibandtransportörer
Stålbandtransportörer
Kretstransportörer
Flowlink-transportörer
Trehjulningar på gummihjul

➔ Begär våra kataloger!

KARL HÄNDLE & SÖHNE · Keramikmaschinen · Transportanlagen · MÜHLACKER

Generalrepresentant för Danmark och Sverige:

INGENIÖRFIRMAET VIGGO BENDZ, Roskildevejen 519-21 - København-Glostrup - Tel: 01 96 41 22 - Tx: 2985

Representant för Norge: Sivilingeniør **J C FALKENBERG**, Rådhusgatan 30 - Oslo

tegel och tegelkonstruktioner

Den byggnadstekniska utvecklingen har skapat nya områden för användning av tegel. Vänd Er till oss då det gäller upplysningar om tegel och dess användning. Vi ställer till Ert förfogande teknisk expertis av högsta klass, STIF:s byggnadstekniska försöksstation samt tegellaboratoriet hos IVA i Stockholm.

Kv. Vagnmakaren, Lund.
Projektör, byggherre och entreprenör: Byggnads AB Harry Karlsson, Lund.

AB Bara Tegelbruk
Borgeby Tegelbruk
Böringe Tegelbruk
AB Försökstegelbruket
Högs Tegelbruk AB
AB Kaniks Tegelfabrik
AB Lomma Tegelfabrik
Minnesberg Tegelbruks AB
Skurups Tegelbruk AB
Weberöds Nya Tegelbruks AB
Östra Grevie Tegelbruk AB

Tegelcentralen

Fersens väg 16, Malmö C, tel. 734 20

TEGEL

ORGAN FÖR SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Redaktionskommitté: Direktör G. Camitz, Sala, Direktör H. Grönkwist, Katrineholm, Direktör K. Wråke, Malmö.
Redaktör och ansv. utgivare: Civilingenjör R. Elgenstierna.
Redaktionssekreterare: Ingenjör J. Naucér.
Redaktion och expedition: Engelbrektsg. 29, Stockholm Ö.
Tel. 08/10 80 51, 10 76 51.
Återgivande av text och bilder ur Tegel är tillåtet om tidskriftens namn anges.

Tidskriften Tegel utkommer med 6 nummer per år och är organ för Sveriges Tegelinstriförening. Föreningen är denna industris branschorganisation och omfattar ca 125 tegelbruk över hela landet, vilka tillsammans svara för omkring 85 proc. av tegelproduktionen.
Intresserade erhålla tidskriften kostnadsfritt om namn och adress meddelas. Redaktionen är tacksam för anmälningar om eventuella dubbelexpedieringar och adressförändringar.

I detta nummer:

	Sid.
Skorstenar och bygginformation	66
<i>av ingenjör Jonas Naucér</i>	
Vinkelhus i Malmö	68
<i>Arkitekt SAR Thorsten Roos beskriver sitt radhus</i>	
Vi satsar på framtiden	74
<i>Ett reportage om utbildning av murare och murarinstruktörer i Lund-Malmö-området</i>	
Tegelbacken	78
<i>Litteraturreferat m. m.</i>	

Tegelproduktionen ökar

Vi kan nu se tillbaka på ett år med en rekordmässig byggnadsverksamhet. Även den byggnadstekniska utvecklingen har fortgått, och som en följd därav kan man konstatera en stabilisering av den tidigare så omfattande experimentlustan. I många fall har gammal välbeprövad teknik i rationaliserad form förenats med nya metoder. Åtgången på tegel har stigit till i höjd med industrins momentana prestationsförmåga och ökat leveranstiderna.

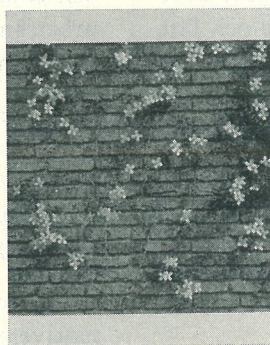
Produktionen av fasadtegel har under 1962 stigit med nära 10 % och beräknas under 1963 öka med ungefär 20 milj. st eller ca 10 % och under 1964 med ytterligare 35 milj. st eller ca 15 %.

Tegelinstrin kommer alltså att på alla sätt söka tillgodose behoven, och byggherrar och projektörer kan även i fortsättningen planera med tegel som byggnadsmaterial.

Både tillverkning och distribution kan planeras mer rationellt om tegelbehovet är känt i god tid i förväg.

Om tegelinstrins försäljningsorganisationer och andra leverantörer så tidigt som möjlig underrättas om planerade byggnadsobjekt får tegelinstrin än större möjligheter att ge sina kunder den goda service de önskar.

TEGEL tackar sin läsekrets för det gångna året och önskar ett gott nytt 1963.

En påminnelse om sol och värme ger oss omslagsbilden i detta nummer. Den har välvilligt ställts till förfogande av den holländska tidskriften Baksteen.

ÅRGÅNG 52
NR 6 1962

SKORSTENAR OCH BYGGINFORMATION

Vi har för närvarande en ganska livlig byggdebatt. Problem som h ghusbyggen i Borlänge och söndervittrade skorstenar och herrar sådana som Olle Bengtzon, Lennart Holm och Bengt Malmsten har satt igång debatten och dragit in både fackfolk och allmänhet i den. Debatten har spritt sig från facktidningar till dagspressen, radio och TV.

Kritiken har riktats inte bara mot sättet att bygga, utan också mot fackmännens okunnighet i allmänhet och mot informationen i byggt kniska frågor. Även frågan om hur informationen bör ske och vilka fakta den skall stödja sig på  r av väsentlig betydelse i denna debatt.

Som exempel kan vi ta detta med de vitt-
rande skorstenarna. På flera håll har man under en längre tid uppmärksammat de problem som skorstensskadorna utg r. När BABS 1960 kom ut inneh ll den ganska långt gående förändringar av kapitlet om skorstenar i jämförelse med den tidigare utgåvan. Byggeforskningen har också tagit upp problemet till behandling, och i kontakt med bl. a. tegelindustrin har man utarbetat informationsblad om skorstenar. Även IFB, dvs. Information f r Byggnadsindustrien AB, har tagit upp problemet i sina informationsblad och riktat en rätt allvarlig kritik emot andra instansers sätt att försöka komma till rätta med det. Även tegelindustrin har under en tid sammanställt material angående skorstensbyggnadsteknik.

Vi har jämfört några av de skrifter som finns i ämnet för att se i vad mån dessa stämmer överens med varandra och hur uttömmande och lätt-tillgängliga de  r. De jämförda skrifterna  r Byggeforskningens informationsblad, IFB:s informationsblad, ByggAMA, BABS 1960 och Sveriges Skorstensfejarm stares Riksförbunds bok om Eldstäder m. m. I det här sammanhanget kan vi utgå ifrån att BABS intar en särställning. Det  r där som de normerande föreskrifterna lämnas och det  r den vi f r utgå ifrån när vi bedömer de övriga skrifternas sakinnehåll.

Först och främst kan man konstatera att skrifterna innehållsmässigt inte täcker varandra fullständigt. Dessutom är en del uppgifter något olika utformade, även om de kanske inte direkt strider mot varandra. Den ordning i vilken uppgifterna lämnas är mycket olika, och i bland tycks de ordnade på måfå.

I Byggeforskningens informationsblad lämnas en mängd uppgifter som i och för sig är riktiga. Vad man kan anmärka på  r att de  r vagt uttryckta och inte tillräckligt specificerade.

IFB:s informationsblad är ytterst ordrika. En flitig genoml sare finner en del sakuppgifter som man kan ha mycket god nytta av, men de  r dr nkta i ett ordflöde som den ordin re byggnadsteknikern knappast har tid att läsa igenom.

Beskrivningarna i ByggAMA är mycket kortfattade och ger inte tillräcklig information för att man skall klara problemen i fråga om skorstensbyggande. De upplysningar som där lämnas om skorstenars utförande  r jämförelsevis mindre omfattande än anvisningarna för andra byggnadsdelar.

I Skorstensfejarnas bok står mycket som är synnerligen värdefullt och den är utformad som en förklaring till BABS. Den innehåller en myck-
 r en värdefull bok, men den kräver tid och eftertanke om den skall l sas med behållning.

Man kan då fråga sig hur riktig information egentligen skall vara utformad. Vi kan bortse från den typen som inte direkt berör praktiska byggproblem, t. ex. resultat av grundforskning, och enbart tala om praktiska konstruktions- och arbetsanvisningar. Kunskapsunderlaget f r en sådan information är i stort sett:

- a) Resultat av byggnadstekniskt utvecklingsarbete, som lett till nya konstruktioner och metoder.
- b) Erfarenheter från praktisk byggverksamhet och förvaltning.

Informationer i grupp a) kan man i allmänhet motivera r tt väl. Man kan tala om varför man

skall göra på ett visst sätt och varför resultatet blir sämre om man inte följer anvisningarna.

Informationer i grupp b) kan ha betydligt sämre "vetenskaplig" underbyggnad, men ändå vara mycket viktiga. De kan t. ex. upplysa om hur man i ett visst fall *inte* bör göra om man vill undvika misslyckanden, men de kan också ge anvisning om hur man bör förfara för att vara *säker* på att inte misslyckas. Sådana anvisningar är värdefulla i de fall där problemen inte är helt utredda. De minskar risken för grövre misslyckanden medan man väntar på klarhet om den tekniskt och ekonomiskt bästa lösningen. Det bör också av informationen klart framgå vilka fakta anvisningarna bygger på.

Informationen kan och bör också delas in på ett annat sätt. Konstruerandet och byggandet bildar två skilda moment i en byggnads tillkomst, och informationerna om de två momenten bör skiljas åt. I de här jämförda anvisningarna har man rätt hämningslöst blandat konstruktionsteknik och arbetsteknik.

Instruktionerna skall vara klart och kortfattat utformade så att man omedelbart uppfattar sakinnehållet, och en klar åtskillnad mellan konstruktions- och arbetsteknik underlättar läsningen. I fråga om praktiska instruktioner är det betydelsefullt att de är väl illustrerade med pedagogiskt utformade och trevliga bilder. Jag tror inte att man vinner något med att försöka använda allt för många trick för att fånga läsarens uppmärksamhet. Sätter man in en bild av Anita Ekberg i informationsbladet tittar man på henne och struntar i texten.

I det här sammanhanget dyker också problemet upp vem som skall samla och utge informationerna. Om en central organisation svarade för all bygginformation skulle denna kunna standardiseras i hög grad. Därigenom skulle man kanske kunna spara kostnader, och tack vare enhetligheten skulle informationsmaterialet kanske vara lättare att handskas med på arbetsplatsen. En fördel vore att man kunde vända sig till ett enda ställe för att få alla upplysningar.

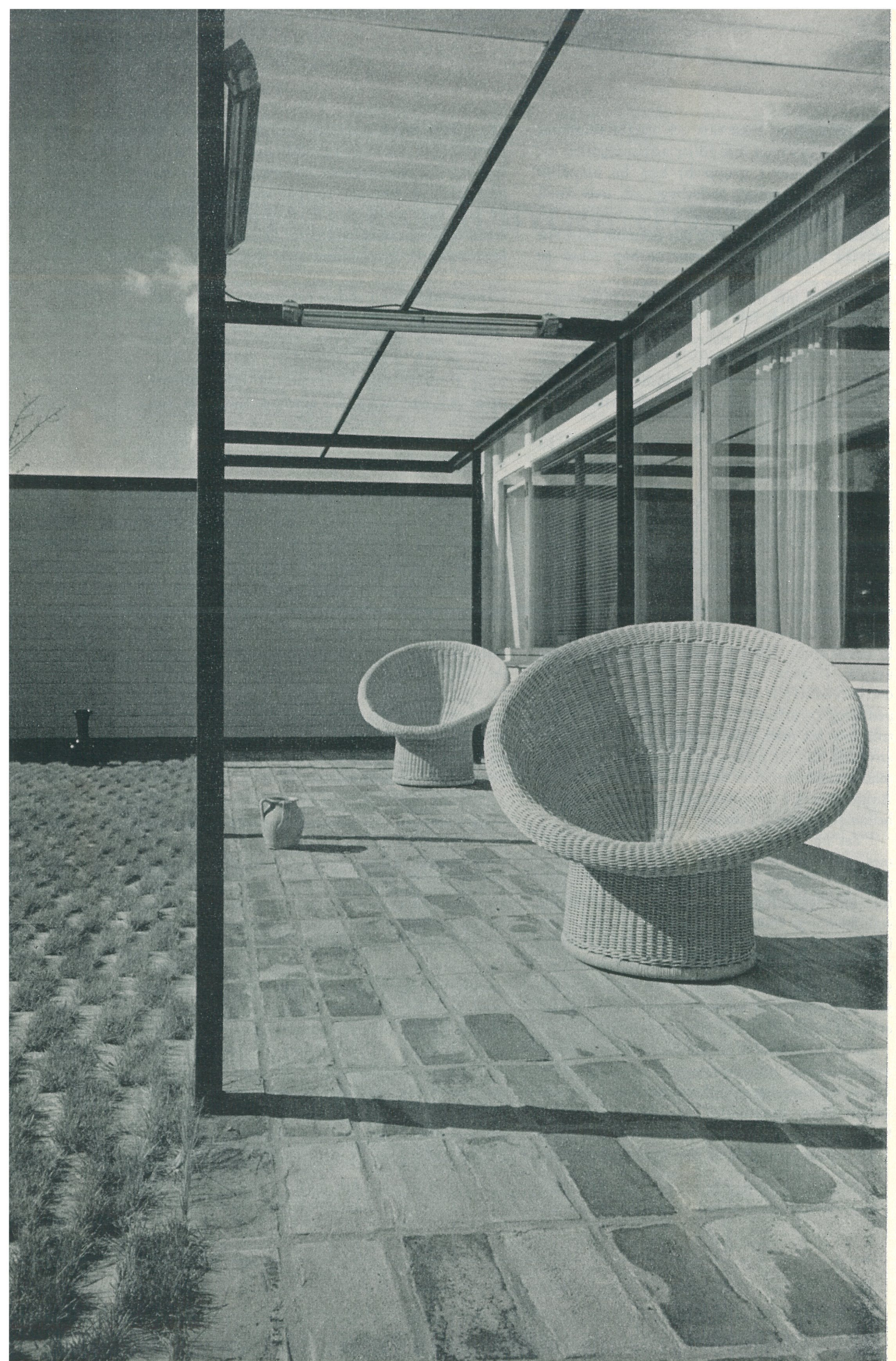
En av nackdelarna är att denna central måste avgöra vilken information som skall ut och i vilken ordning den skall komma. Det är inte alls säkert dessa synpunkter kan samordnas med konsumenternas och producenternas intressen.

En annan möjlighet är den som tillämpas nu,

när många olika instanser och organ sänder ut information. Inom byggnadsbranschen är det i mycket stor utsträckning materialproducenterna som kommer med anvisningar som grundar sig på hur deras material skall användas. En del av dessa informationsproducenter är samtidigt konkurrenter på marknaden, och det är väl för mycket att begära att man skall uppnå en fullständig saklighet i sådan producentinformation. Men även på detta område sker en utveckling. Vi har som exempel den verksamhet som bedrivs av AB Svensk Byggtjänst, där man verkligen försöker sälla i floran av informationsogräs och där man också försöker sprida en viss upplysning till producenterna om hur god information bör vara utformad. Att Byggtjänsts verksamhet i detta sammanhang inte är tillräcklig kan man väl också konstatera.

I fråga om informationen från producentensida vägar man nog påstå att vettig reklam är det samma som saklig information, och här som i många andra sammanhang gäller nog att det är konsumenternas krav som i någon mån normerar producenternas prestationer. Därför skulle man kunna säga att om man lär konsumenterna att ställa krav på *god* information så tvingas också de olika producenterna att komma med sådan. Därigenom tvingar man också fram en klass av goda informationstekniker, därför att företagen måste ha folk som kan utforma informationen på ett riktigt sätt. På den vägen skulle vi kanske lösa informationsproblemen bättre.

Till sist några ord om skorstenarna igen. Det åligger kanske inte tegelindustrin att lära folk hur man skall bygga skorstenar, men den har stort intresse av att tegel används på rätt sätt. Därför har Tegelindustriens Centralkontor ställt samman vad man i dag vet om skorstenar, hur de bör utföras och vilka bestämmelser som gäller. En del därav, avsnittet om arbetstekniken, har redan publicerats i Tegel och i skriften Arbetsteknik vid tegelbygge. Konstruktionsanvisningarna är i det närmaste färdiga för publicering. Några kända skorstenskonstruktörer har lovat skriva i Tegel om synpunkter på skorstenar för större bostadsanläggningar. På det sättet kommer en fyllig information om skorstenar för bostadshus att finnas tillgänglig. Ingenting är dock så bra att det inte kan bli bättre, och kritik av informationen är därför alltid välkommen.

VINKELHUS I MALMÖ

Arkitekt SAR THORSTEN ROOS, Malmö, lämnar här en del uppgifter om sin villa, som ligger i ett nytt bostadsområde. Foto: Inge Roos.

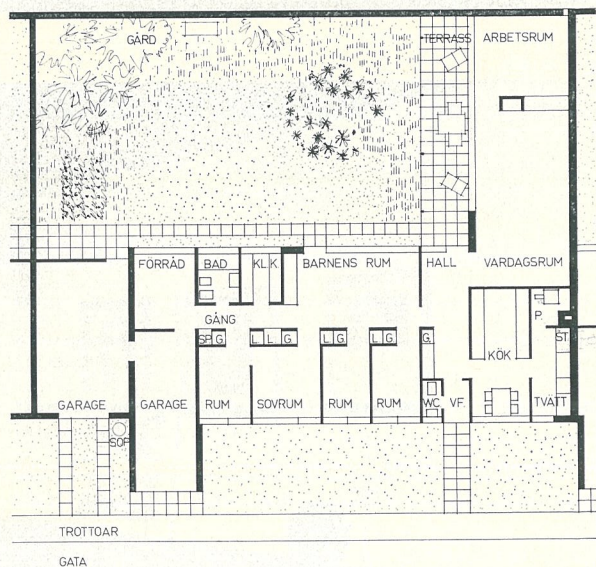
Området är exploaterat av MSB, Malmö, och har haft flera olika arkitekter. Det här visade exemplet tillhör en grupp, som ritats av Roos och Thornberg och som handhåfts av Roos.

Vinkelprincipen är konsekvent genomförd och har korridorens längd bringats ned till ett minimum, eftersom genomgångsrum föredragits.

Det källarlösa huset har tegeltyttväggar, i detta fallet extra garage, och kostade (1961) ca 120 000 kr att uppföra (inkl. kostnad för tomt).

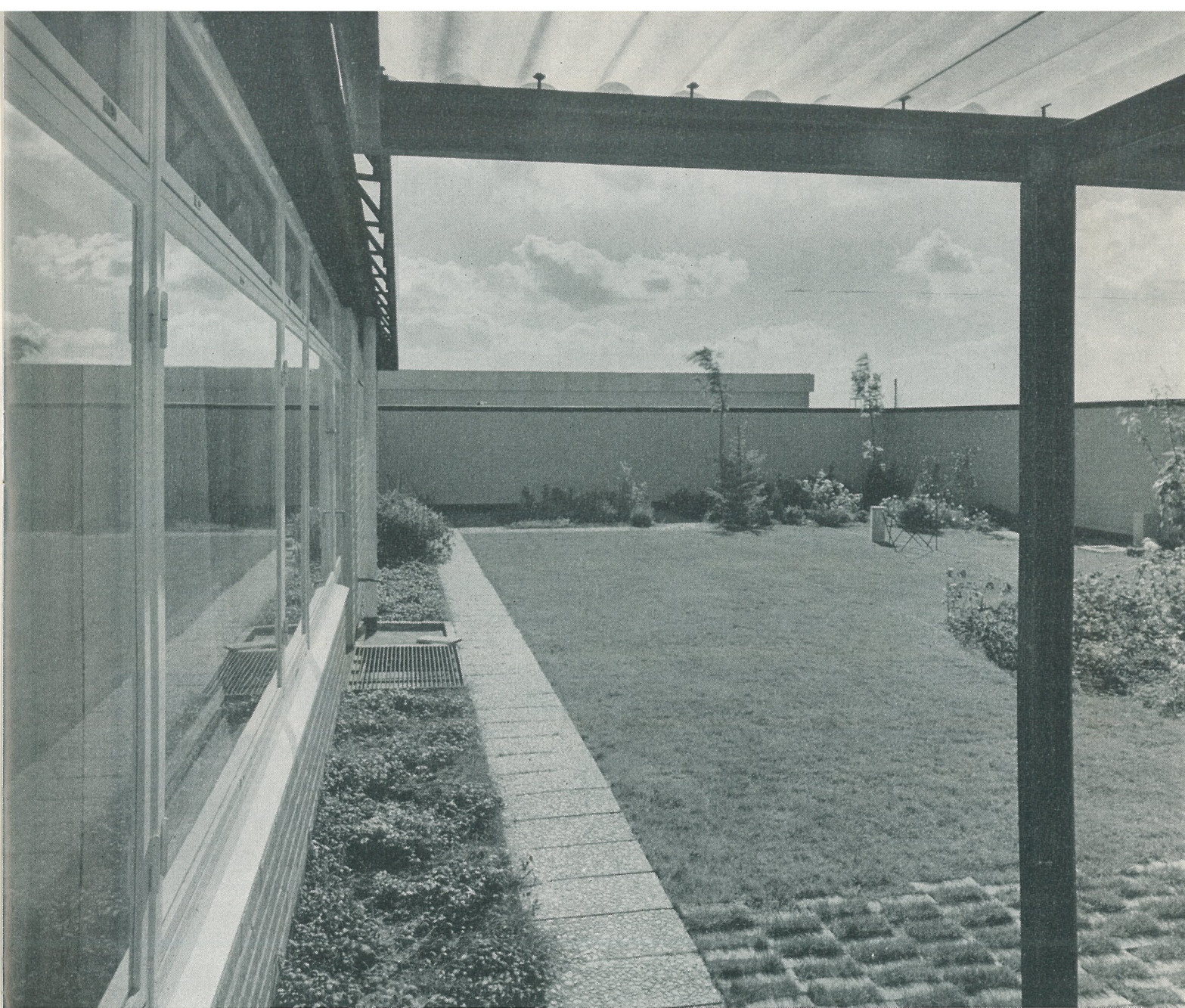
Det vertikallräfflade fasadteglat åt gatan med entrébelysning (Louis Poulsen) och initial (Iföverken). Överst t. h.

Till vänster syns golvet på den övertäckta delen av uterummet. Golvet består av gult tegel på gjutet underlag. Ytorna närmast tegelgolvet har en "armerad gräsmatta" (trädgårdsarkitekt Pelle Friberg) — som skall mildra slitaget vid alla de "övertramp", som görs från den övertäckta delen.

Planen ovan visar arkitekt Roos' villa, som nu hcr en garageplats mer än de övriga husen i gruppen.

Atriumgården — uterummet är i detta fall en garagebredd större än normalt. Bilden ovan.

"Hallens" gula tegelgolv har en direkt fortsättning i uterummets övertäckta del. Till vänster.

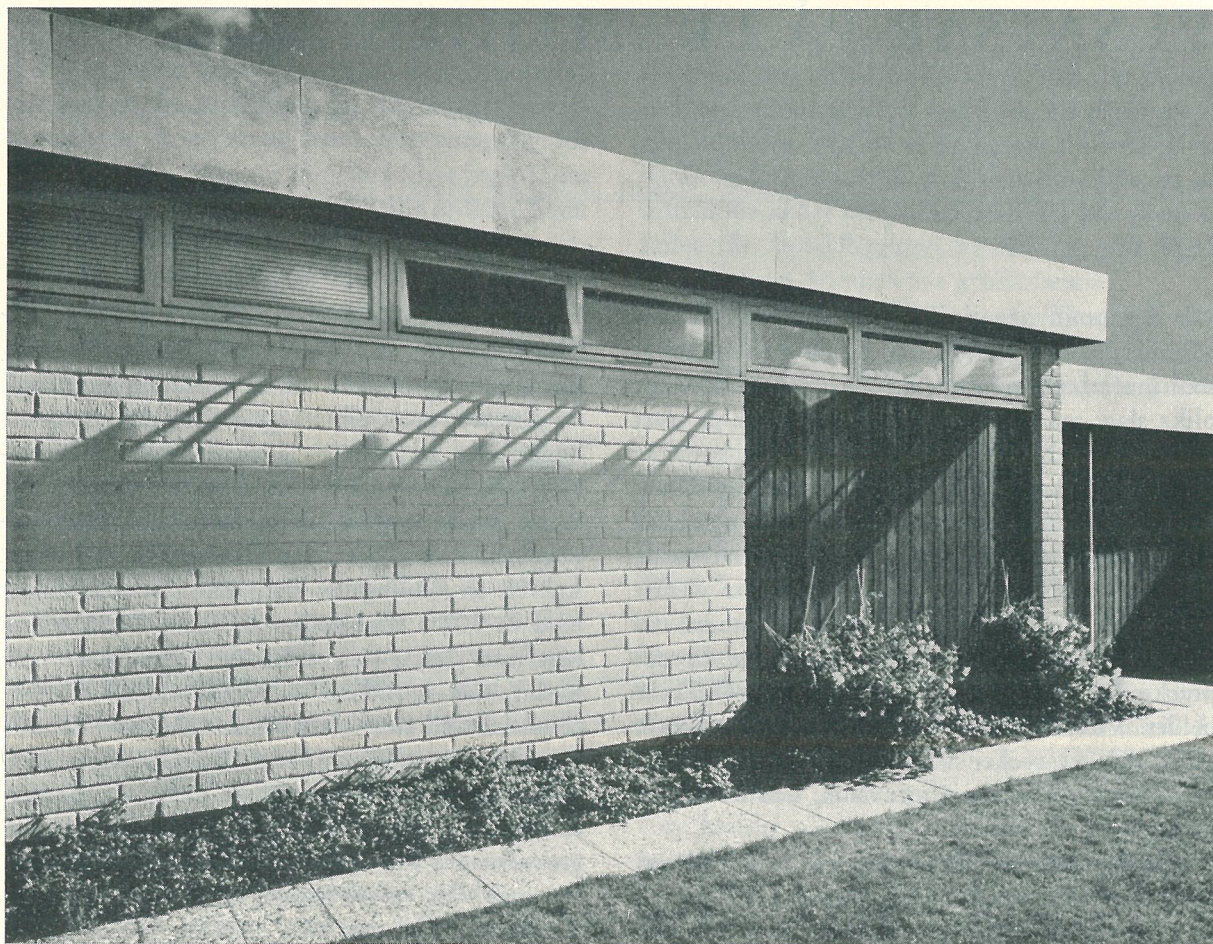
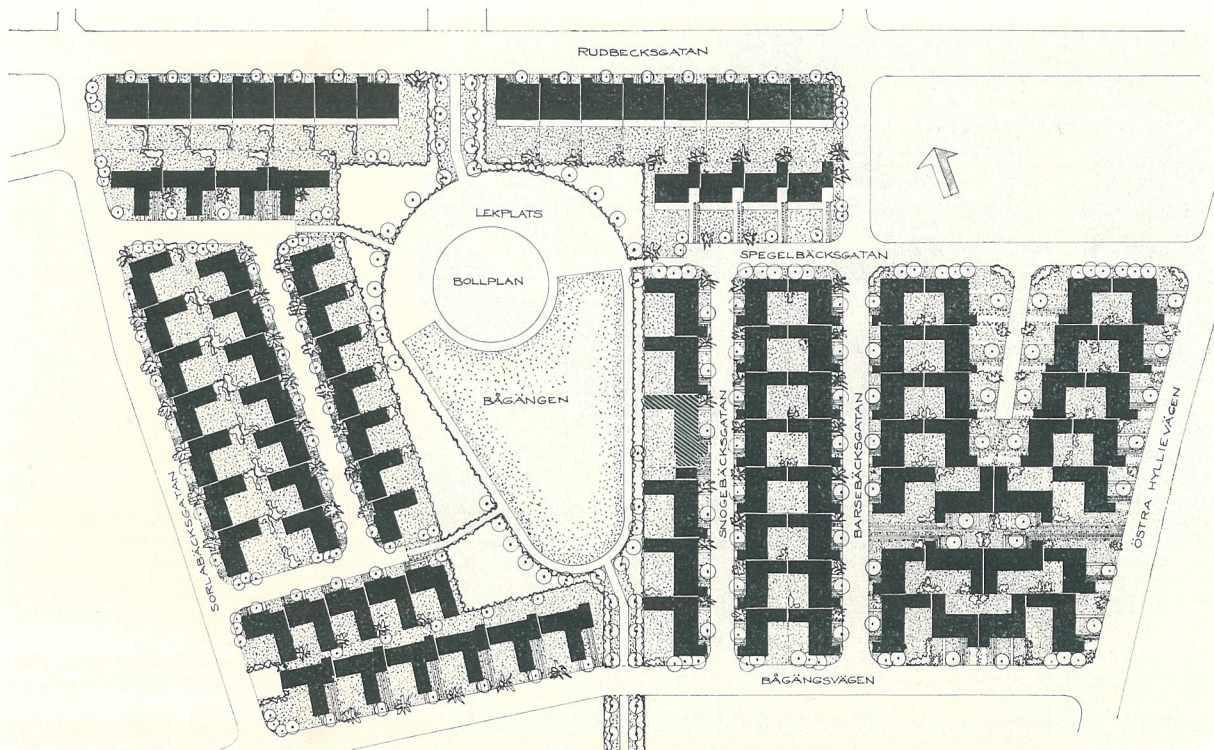
Arbetsvråns dyscha är utdragbar och kan användas som kinesplats. (Ryggstödet sitter fast i väggen.) (Lampa från Agne Jakobsson.)

Ovan syns arbetsvrån med spegelskiva längst till vänster, som ger illusion av dubbla längden; längst till höger på den gröna fondväggen ett från golv till tak gående band av glasblock, som ger fint släpljus åt tavelväggen.

Överst på nästa sida en plan över radhusområdet. Den här beskrivna villan är den streckmarkerade i planens centrum.

Till höger en bild från trädgårdssidan. Uthusdelarna har ytterväggar av bräder.

VI SATSAR PÅ FRAMTIDEN

I en ekonomibygnad till en gammal bondgård på Mårtens Fälad utanför Lund finner man ett gäng som murar upp murar med hörn och vinklar av olika slag, sen river ned dem och börjar på nytt igen. En av dem, Kjell Gustavsson, 25, berättar på Tegels förfrågan att man här är sysselsatt med omskolning av yrkesarbetare. Han och hans kamrater är alla grovarbetare, men nu håller de på att lära till murare. Det är sant att vi frivilligt tar på oss minskade inkomster under utbildningstiden, men vi chansar på att få det mycket bättre efteråt, så att vi mer än väl tjänar in det. Vi tycker att vi kommer in i ett säkrare yrke, och vi tycker utbildningen är intressant, även teorin, säger hr Gustavsson, och de övriga nickar instämmande.

För närvarande finns det på alla håll ett mycket stort intresse för yrkesutbildning, och Tegel har gjort ett litet stickprov för att se vad

som händer i Malmö-Lund-området. Ingenjör Hugo Gollert vid Lunds Byggmästareförening har en del att berätta om vuxenutbildningen som vi just sett prov på. På grund av den stora utbyggnaden av främst de akademiska undervisningslokalerna och sjukvårdsinrättningarna i Lund ökar byggnadsinvesteringarna under de närmaste 3—4 åren med 100—120 %. Detta kräver en ökning av byggnadsarbetarstammen med ca 50 % eller 600—700 man. Detta behov kan inte täckas den ordinarie vägen genom de kullar som utbildas vid yrkesskolorna. Vi har emellertid en stor kår av grovarbetare i landet, som representerar en värdefull begåvningsreserv. Vår tanke är därför att jämna ut bristen på specialutbildat folk genom att skola om kompetenta grovarbetare över 25 år som kommer från trakter med låg sysselsättning och begränsade utbildningsmöjligheter.

Mårtens Fälad, utanför Lund, där Thulehem skall uppföras av elever från SIAB:s byggskola.

För snart ett år sedan gjorde Byggmästarför-
eningen en framställning till den lokala yrkes-
kommittén (vari sitter tre representanter för
byggmästarna och tre för fackföreningen) om
att en sådan vuxenutbildning skulle ordnas. Även
från fackföreningshåll har man visat stort in-
tresse för denna tanke. Så fort de praktiska för-
utsättningarna kom gjordes en framställning till
länsarbetsnämndens kursstyrelse, som beslöt att
en vuxenutbildning skulle ordnas.

Kursen har utannonserats över hela landet, och
av de 17 anmälda har länsarbetsnämnden valt
ut tio som antagits. Till kursföreståndare har
Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning utsett
yrkeslärare Yngve Persson. Kursen hålls i an-
slutning till en byggskola, som SIAB driver.

Ingenjör Gollert är angelägen att framhålla
att trots den kortare utbildningstiden vid denna
omskolningsverksamhet i jämförelse med yrkes-
skolans är det inte fråga om någon "epa"-utbild-
ning. Kursdeltagarna är utvalda och särskilt
intresserade och har minst fem års praktik från
byggnadsplatser, vilket kompenserar den kortare
utbildningstiden.

Dessa kursdeltagare kommer in i produktionen
efter högst 8 veckor i motsats till yrkesskole-

eleverna, som behöver ha 5—6 månader på sig.
Bidragen minskar efter hand för att efter ett år
helt upphöra, och då skall kursen bli helt själv-
bärande. Lagets arbete skall dessutom bekosta en
instruktör under andra läsåret. I det här aktuella
fallet får kursdeltagarna anställning vid SIAB
med lön som kompetenta grovarbetare.

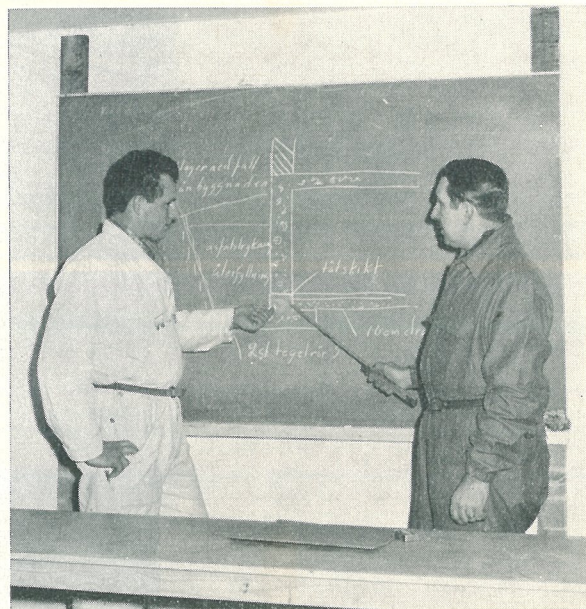
Efter ca 2 år är utbildningen klar, och del-
tagarna får avlägga en "examen" inför represen-
tanter för Byggnadsindustrins nämnd för yrkes-
utbildning.

Yrkeslärare Yngve Persson är som nämnts
kursföreståndare för omskolningskursen. Han
har också en mycket positiv inställning till
denna form av utbildning. Eftersom det är den
första kursen av detta slag, har man visserligen
en del problem, men i stort sett ser den ut att
löpa bra. Det är en fördel från undervisnings-
synpunkt att deltagarna har yrkesvana, men
man kan konstatera att de inte är lika inställda
på de teoretiska ämnena som de yngre. En utök-
ning av tiden för yrkesritning och yrkesräkning
vore kanske något att tänka på för kommande
kurser.

SIAB:s byggskola, där omskolningskursen på-
går, är också den ett resultat av den väntade

Yrkeslärare Yngve Persson visar Bengt Ericsson, Lund, och Erik Sjöstrand, Kägeröd, hur ett murhörn lodas in.

Den teoretiska undervisningen växlar med den praktiska. Sven Ramenius diskuterar ett dräneringsproblem med yrkeslärare Yngve Persson.

arbetskraftsbristen, säger civilingenjör B. Ekman som är arbetschef. SIAB skall här för Försäkrings AB Thule uppföra 14 flerfamiljshus som speciellt avpassats för äldre hyresgäster. Detta projekt har fått namnet Thulehem.

I samarbete med länsarbetsnämnden, som bl. a. svarar för den ekonomiska insatsen, har därför denna yrkesskola startats. De 40 eleverna i åldern 15—23 år kommer från hela landet. De började i maj detta år och utbildningen är tre-årig. En andra kurs beräknas starta i oktober 1963. Eleverna bor i internat i nyuppförda paviljonger här på platsen och betalar själva sin inackordering. De avlönas enligt lärlingsavtalet.

Skolan omfattar en träarbetarkurs med 18 elever, en murarkurs med 12 och en specialarbetarkurs med 10 elever. Dessa kommer att i första hand sysselsättas vid uppbyggandet av Thulehem, som till 70 % kommer att uppföras med deras insatser.

Thulehem är för övrigt ett mycket intressant projekt, som vi får anledning att återkomma till i Tegel.

Från Lund är steget inte långt till Malmö. Hos Malmö Byggmästareförening är ingenjör Gösta Andersson anställd som utbildningskonsultent. Det innebär i korta drag att ingenjör An-

derssons arbete syftar till att i samarbete med lokala yrkeskommittén, där Andersson fungerar som sekreterare, åstadkomma behovsanalyser för en tillfredsställande yrkestusbildning och rekrytering till byggnadsyrkena, samt vidareutbildning av arbetare, arbetsledare och tekniker. I detta har ingått att planera en nyligen avslutad kurs för instruktörer för murarutbildningen.

Beträffande den här speciella instruktörskursen berättar civilingenjör Paul Mortensen från Svenska Cementföreningen att han och ingenjör Andersson för ett par år sedan började diskutera en "puts- och murbrukskurs". Här fanns ett behov, eftersom fackkurser av detta slag inte ordnades av Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning. Efterhand fann man att dessa planer passade in i ett större sammanhang. I våras blev riktlinjerna för en murarinstruktörskurs klara från Byggnadsindustrins yrkesnämnd, som utformat den i samarbete med Tegelindustriens Centralkontor, lättbetongindustrin, kalk- och cementindustrin samt Svenska Cementföreningen. Murarinstruktörernas uppgift är att biträda yrkesläraren när eleverna kommer ut i praktiskt arbete och klassen delas upp i mindre grupper.

Direktör Viktor Bährner i Svenska Cementföreningen förklarar att Cementföreningen enga-

gerat sig i kursen av två skäl. Det ena är att man från bindemedelssidan är intresserad av att deras material används rätt, och det andra är att man tack vare den övriga kursverksamheten kunde ställa en färdig organisation till kursens förfogande.

I kursen har Tegelinindustriens Centralkontor medverkat direkt genom föreläsningar och planering. Byggnadsingenjör John Wodlin berättar om detta: "Kursen sammanfaller med våra egna riktlinjer för upplysningsverksamheten, där utbildning av både ungdom och yrkesverksamma tillmätts stor betydelse. Det har varit ett nöje att medverka i denna kurs, där deltagarna visat ett stort intresse för uppgiften och aktivt deltagit i både de praktiska övningarna och de teoretiska genomgångarna. Vid kurser av detta slag kan alla nyheter i fråga om material och bestämmelser nå ut till de blivande lärarna, som i sin tur förmedlar kunskaperna till sina elever."

Civilingenjör Mortensen påpekar att vi kommer att behöva en större lättörlighet på arbetsmarknaden. Genom att omskola och fortbilda personal kan man uppnå en form av rörlighet utan personalbyte. I dessa fall har man en utmärkt nytta av yrkesinstruktörerna. De utgör också en utmärkt grund för rekrytering av yrkeslärare. Det är ett önskemål från byggnadsindustrin att instruktörskursen skall vara obligatorisk för tillträde till KÖY:s pedagogiska kurser. I den nu avslutade kursen deltog 8 elever. Man kunde önskat fler deltagare, men får betrakta det som en försöksverksamhet. Med de erfarenheter man nu fått hoppas man i framtiden kunna samla större skaror.

I den livliga utbildningsverksamheten för murare som pågår tar tegelindustrin aktiv del genom Centralkontoret i Stockholm. Centralkontoret medverkar vid utarbetandet av kursplaner och ställer instruktörer till förfogande. Tegelindustrin bidrar också med undervisningsmaterial i form av skrifter, stillfilmer och film.

Vår tids avancerade byggteknik ställer höga krav på yrkesarbetarna. Utbildningen måste vara förstklassig. Det är ett gemensamt intresse för byggnadsindustrin och fackföreningsidan att finslipa material och metoder för undervisningen. I Byggnadsindustriens yrkesnämnd samarbetar Byggnadsarbetarförbundet och Byggnadsindustriförbundet bl. a. ifråga om upplägningen av sådana här kurser och de här refererade kurserna har planlagts i intimt samarbete med nämndens ombudsman Rune Larsson.

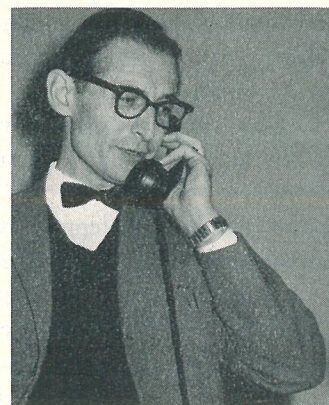
Civilingenjör Bernt Ekman, SIAB, och ingenjör Hugo Gollert, Lunds Byggmästareförening, är glada åt omskolningsverksamheten vid SIAB:s byggskola.

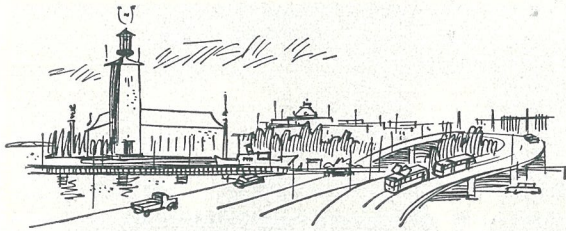
Byggnadsingenjör John Wodlin, Tegelinindustriens Centralkontor, föreläser om tegelbyggnadsteknik.

Ingenjör Gösta Andersson, Malmö Byggmästareförening, är utbildningskonsulent.

Civilingenjör Paul Mortensen sysslar med kursverksamhet hos Svenska Cementföreningen, Malmö.

Tegelbacken

FRÅN BRUK TILL BYGGE MED SJ

I en färgglad och hålslagen broschyr med ovanstående titel lämnar SJ en mängd värdefulla tips om tågtransporter av tegel.

Det handlar om pallat tegel, tegel i paket, något som borde vara en självklarhet över allt. Broschyren beskriver pallarnas utformning och tegelpaketens uppbyggnad, ger tips om lämpliga lokaltransportdon och val av järnvägsvagn. Ett avsnitt ägnas åt hur järnvägsvagnen lastas.

SJ svarar för transporten från tegelbruk fram till bygget, således även från järnvägsstationen, samt för pallhållningen under transporten. Pallarna är fria vid återlämning inom 30 dagar. Ingen fraktkostnad utgår för pallarna. SJ håller vid behov med tegelkärror för lossningen.

Ytterligare informationer om tegeltransport på järnväg finns i järnvägsstyrelsens trafikavdelnings cirkulär Ta 148/61.

BERÄKNA RÄTT PÅ LÄTTARE SÄTT

Betydelsen av samverkan mellan bjälklag och vägg för väggens bärförmåga, vilket tidigare inte beaktats, har redovisats i Handling nr 35 från Bygghögskolan. Undersökningsresultaten presenteras i denna rapport i en sammanfattad, förenklad form.

En väggs bärförmåga beror bl. a. på belastningens excentricitet, som är avhängig av styvhets- och styrkeförhållandena hos konstruktionsdelarna, däri inbegripet knutpunkternas styvhet och hållfasthet.

Denna rapport behandlar väggar utan draghållfasthet (murade väggar) vid bjälklag av plastgjuten betong samt väggar med draghållfasthet (lättbetongelement) vid bjälklag av lättbetongelement. Rapporten redovisar ett system för beräkning av bärförmågan hos dessa väggar, vilket medger en relativt enkel behandling av problemen. Den är avsedd som en hjälpredda och "lathund" för konstruktörer, som med ledning

av de i tabellform uppställda anvisningarna och de i diagramform redovisade beräknings-exemplen snabbt kan utföra de önskade beräkningarna.

Sahlin, Sven: *Beräkning av bärförmågan hos elementväggar och murade väggar*. Rapport 76. Stockholm 1962. 37 s. Ill. Kr 6: — (exkl. oms.).

AMERIKANSKA SKOLOR

Bygghögskolans rapport 81 redogör för en studieresa i USA under mars—april 1960, varvid författarna undervisningsrådet Mauritz Hultberg, Kungl. Skolöverstyrelsen, och arkitekt Olle Wählström, Statens institut för byggnadsforskning, studerade skolbyggnader för det allmänna skolväsendet, dvs. den obligatoriska skolan, motsvarande i huvudsak vår låg-, mellan- och högstadieskola, samt regional och kommunal skolplanering.

Skolbyggnandet i USA är intressant genom sin stora variationsrikedom. Denna betingas inte bara av starkt skilda klimatförhållanden i olika delar av landet utan också av kommunernas ekonomi och befolkningssammansättning och de statliga myndigheternas varierande inställning till och inflytande på skolbyggnadsverksamheten.

Det som författarna särskilt uppmärksammat och redogör för i rapporten är det stora utrymmet per elev i klassrum, övnings-salar och samlings-salar, de stora skoltomterna, det nästan helt dominerande sättet att bygga enplansskolor och det stora intresset för byggnadernas flexibilitet, vilken medger anpassning till ändrade undervisningsmetoder.

Hultberg, Mauritz, och Wählström, Olle: *Skolbyggnader i USA*. Statens råd för byggnadsforskning. Rapport 81. Stockholm 1962. 48 s. Ill. Kr 7: — (exkl. oms.).

GÖR DET SJÄLV

Nyligen har en bok med titeln GJUTA OCH MURA kommit ut. Innehållet är mer begränsat än titeln anger, eftersom avsikten med boken enligt förordet är att den skall lämna anvisningar endast om sådana arbeten som en händig villaägare kan göra själv. Boken behandlar betonggrunder och småarbeten av skilda slag samt, i förhållande till det övriga materialet ganska utförligt, ett garagebygge. Förmodligen kan materialfabrikanten lämna bättre anvisningar för detta bygge. Boken är rikligt illustrerad med väl utförda bilder.

Bolmgren, Åke: *GJUTA OCH MURA*. Rabén & Sjögren, Stockholm 1962. Pris kr. 12: 50.

TEGEL

1962

ÅRGÅNG 52

ORGAN FÖR SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

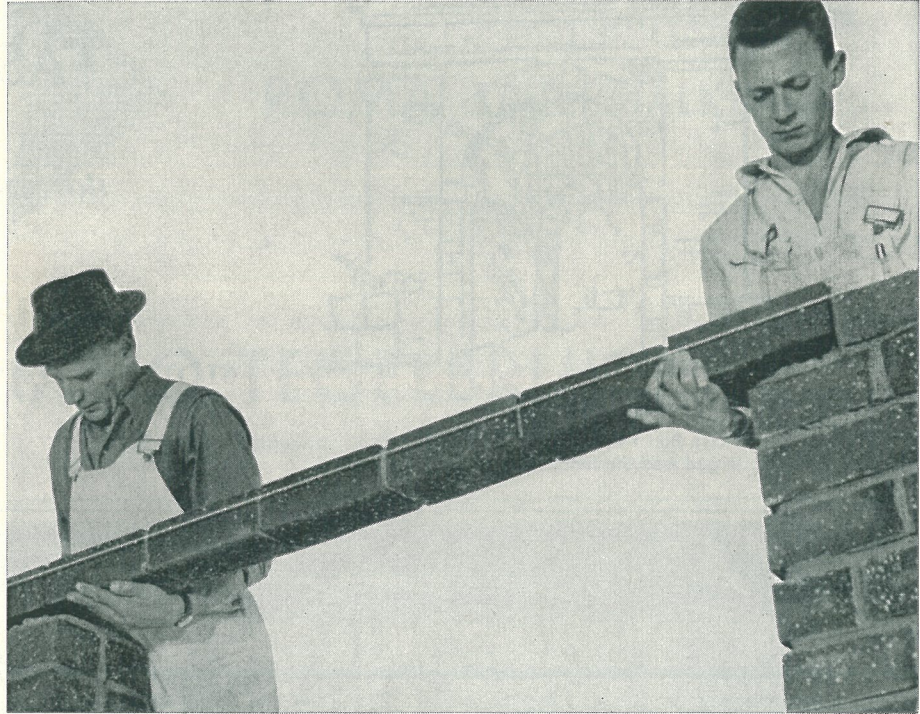
REDAKTIONSKOMMITTÉ: DIR. H. GRÖNKWIST,
DIR. KNUT WRÅKE OCH DIR. GEORGE CAMITZ
REDAKTÖR: CIVILING. REINHOLD ELGENSTIERNA

INNEHÅLL

Byggmästaren har ordet	27
Intervju med ingenjör Carl-Åke Wahlstedt	
Ett ord om landsbygdens bostäder	20
Intervju med överdirektör Alrik Örborn	
Frostsäkerhetsgaranterat standardtaktegel	45
Herrljunga kommunalhus	32
Husesyn i tegelhus	21
Tegelindustrins typhus EU-98e	
Illustrerad tegelteknisk ordbok	44
Monteringsbygge med tegelement i Sovjetunionen	36
Iakttagelser vid en studieresa	
Murning av skorsten och öppen spis	50
Bildinstruktion sammanställd av byggnadsingenjör John Wodlin	
Skorstenar och bygginformation	66
av ingenjör Jonas Naucmér	
Sprutad tunnputs, en framtidsmelodi	6
Tegelcentralen hälsar välkommen	12
Tegelcentralens i Skåne nya lokaler	
Tegelhus attraktion på Elmia -62	11
Tegelindustrins typhus EU-98e	
Tegelhus man trivs med	43
Tegelindustrins typhus EU-98e	
Tegelhus på utställning	19
Tegelindustrins typhus EU-98e	
Trivselbostäder i Västerås	2
Reportage från ett nytt bostadsområde	
Trädgården, en del av huset	30
Trädgårdsförslag av hort. stud. C.-J. Svanberg	
Varför just kanalväggen?	28
Vi satsar på framtiden	74
Ett reportage om utbildning av murare och murareinstruktörer	
Vinkelhus i Malmö	68
Arkitekt SAR Thorsten Roos beskriver sitt radhus	

TEGELBRUKENS FÖRSÄLJNING AB

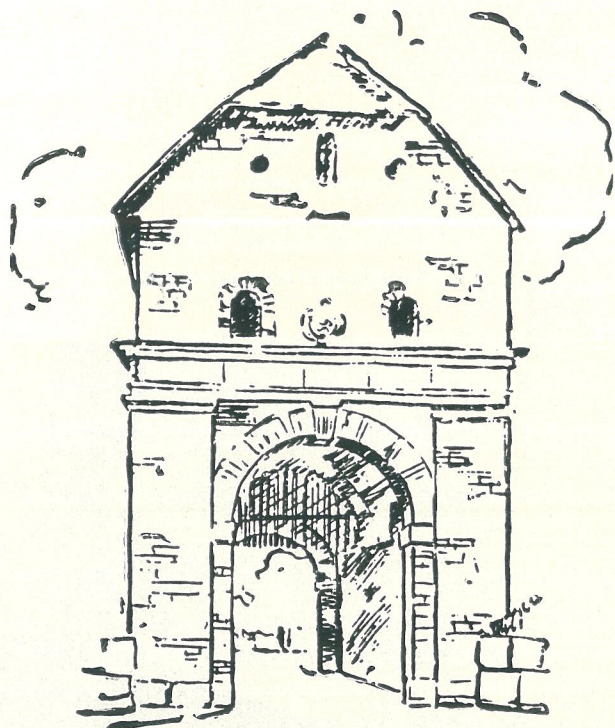
Norrlandsgatan 11 - STOCKHOLM - Tel. 010/23 3115

FASADTEGEL

materialet som ger vägg och färdig fasadyta i samma arbetsmoment.

Det är rationellt att bygga med fasadtegel nu när man kan få armerade tegelskift.

Norre Port i Halmstad
byggd med Slottsmöllans tegel år 1605

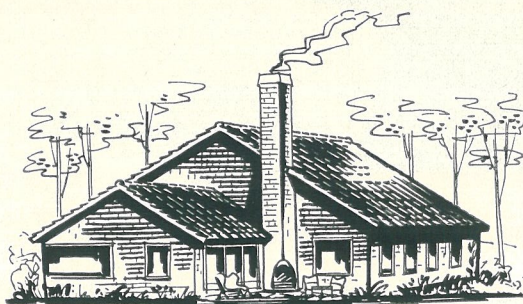
SLOTTSMÖLLANS FASADTEGEL

står sig genom sekler

SLOTTSMÖLLANS TEGELBRUK
HALMSTAD
Tel. 035/180 54

Bygg

**VARMT
VACKERT
UNDERHÅLLSFRI**

TEGEL

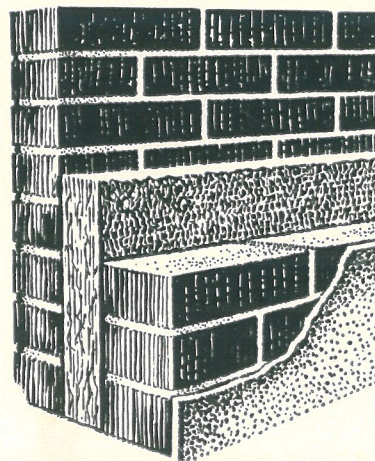
använt i kanalväggen ger
följande fördelar:
underhållsfri fasad
god bränsleekonomi
bättre inomhusklimat
lägsta årskostnader

Vi levererar:

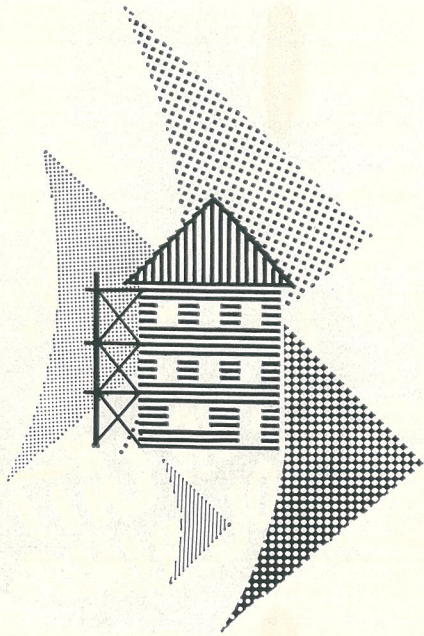
- Fasadtegel i olika ytbehandlingar
- Murtegel i olika dimensioner
- Taktegel 1- och 2-kupigt
- Dräneringsrör 2"–8"
- Armerade tegelskift
- Tegelbjälklag

**TEGELKONTORET i
SKÖVDE**

Rådhusgatan 1 – Telefon (0500) 158 73, 150 73

FASADTEGEL

MURTEGEL

TAKTEGEL

DRÄNERINGSRÖR

ROMA TEGELBJÄLKLÄG

FRÅN

VÄRNAMO TEGELBRUKS AB

Huvudkontor: Värnamo. Tel. 0370/117 00

Cylinder- blandare

Rymmer upp till
10 ton.
Blandar och finför-
delar materialet i
20-30 minuter.

Synnerligen
lämplig
som
berednings-
och
blandningsanlägg-
ning för flera
maskiner.

**RIETER
WERKE**
DIPL.-ING.-WALTER HÄNDLE
KONSTANZ

BERGWAJER

Representant i Sverige: Ing. Hubert Nilsson, postlåda 1280, Rinkaby

Representant i Norge: Ing. Arne Claudi, Radhusgt 25, Mosjøen

Representant i Danmark: F: a E. Hirschsprungs Eftr, K. Smølnike, Badstuestr 17, Köpenhamn

TAK- TEGEL

1- och 2-kupigt
SIS standard och VLT:s
kvalitetsbestämmelser.

LUNDQVIST & HUDDÉNS

tegel av den förnämliga Vittinge-leran
är välkänt sedan många decennier.
Vacker färg och form, högsta kvalitet.

LUNDQVIST & HUDDÉN

Vittinge

Tel. Sala 0224/612 70

Återförsäljare över hela landet.

TEGELKONTORET

I

BORÅS

☆

*Rekommenderas vid inköp av allt
slags förstklassigt tegelmaterial*

Produkter från bl. a.

Forssa Tegelbruk och Lydde Tegelbruk

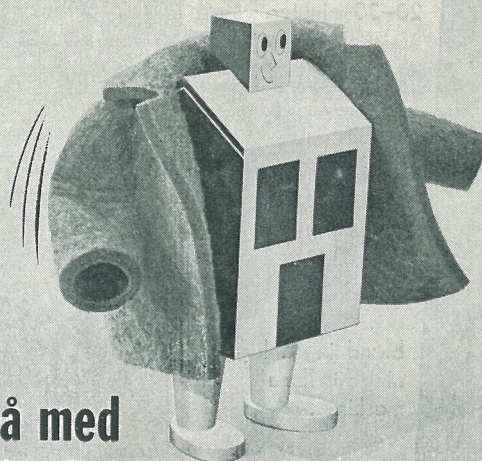
☆

BORÅS

Tel. 033/250 54-55

* Isolerförmågan hos mineralull är starkt beroende av materialets volymvikt. Hos Rockwool har volymvikten avvägts så, att en riktig isolereffekt skall uppnås. Ni gör därför klokt i att inte ta för lätt på valet av isolering — välj Rockwool, ett "fullviktigt" isolermaterial för rätt isolereffekt.

på med

ROCKWOOL

BERGSÅKER ISOLERING

som vanligt steget före...

ÅTER EN NYHET MED DIMENSIONER

Den snabba utvecklingen inom isolertekniken ställer ständigt ökade krav på produkter och metoder. Rockwool AB:s målsättning har alltifrån starten varit att genom forskning och utveckling medverka till den effektivaste och mest ekonomiska lösningen på varje särskilt isolerproblem. Den nya måttexakta rörskålen — för större dimensioner än tidigare — som nu ställs till förfogande är ett bra exempel på hur dessa ambitioner fullföljes.

Några viktiga milstolpar inom isolertekniken

- 1937 Rockwool AB bildas.
- 1948 Rockwool AB introducerar skivor av mineralull på den svenska marknaden.
- 1952 Rockwool AB övergår till den s.k. spinnprocessen för tillverkning av mineralull.
- 1955 Rockwool AB börjar tillverka mineralull av bergarten diabas.
- 1958 Rockwool AB startar tillverkning av hårda skivor av mineralull.
- 1961 Rockwool AB presenterar stegljudsmatta för ljudisoleringsändamål.
- 1962 Rockwool AB presenterar en måttexakt rörskål för stora rördimensioner.

Vid varje tillfälle har Rockwool AB varit först på marknaden med nyheten.

25 ÅR

25-årig forskning för rationell isolerteknik.

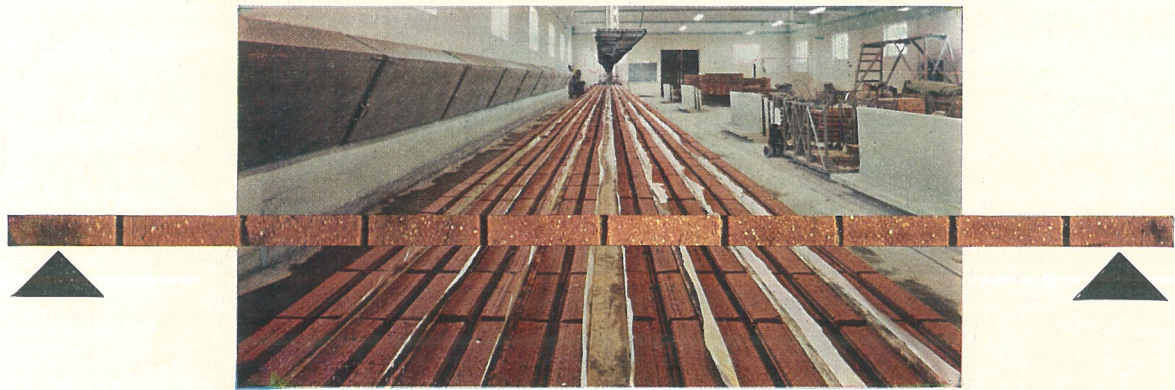
Den nya måttexakta rörskålen för större dimensioner än tidigare är även beständig mot höga temperaturer.

ROCKWOOL

ROCKWOOL AKTIEBOLAGET Huvudkontor i Skövde, tel. 0500/106 50 · Fabriker i Skövde och Gimbo · Försäljningskontor i Sundsvall, tel. 506 50 · Stockholm, tel. 010/34 07 60 · Örebro, tel. 019/13 02 70 · Göteborg, tel. 031/19 71 40 · Malmö, tel. 040/759 65

FÖRSPÄNDA ARMERADE TEGELSKIFT

ger Eder

rationella byggmetoder · minskad arbetskostnad ·
ekonomiska fördelar · tekniska fördelar · snyggare
utförande

användes vid

alla slag av muröppningar — även tillfälliga transport-
öppningar · tak i utvändiga trafikportaler · öppna spisar
(i st. f. bärjärn) m. m.

tillverkas vid

vår elementfabrik i Sköldinge enligt ytterst noggrant
utarbetade metoder och med förstklassigt material

Vid Statens Provningsanstalt utförda prov har bekräftat, att våra produkter klart erbjuder även hållfasthetsmässiga fördelar, jämfört med traditionellt utförande.

Som exempel kan nämnas, att Provningsanstalten utfört jämförande prov av 4 skift höga tegelbalkar av 7 stenars längd (181 cm) fritt upplagda. Den ena typen uppmurades på traditionellt sätt och försågs med 2 st $\varnothing$ 8 i första liggfogen och den andra typen bestod av ett förspänt bottenskiift med endast 3 mm förspänningstråd, varpå man murade ytterligare tre skift.

Vid belastningsprovet visade sig balken med det förspända tegelskiiftet hålla ganska exakt dubbelt så mycket som balken av traditionell typ.

Vi tillverkar förspända armerade tegelskiift även för andra tegelbruk, bl. a. följande: Ahlsta Kvarn och Tegelbruks AB, Örsundsbro · AB Förenade Tegelbruken, Linköping · AB Hagaverken, Enköping · Hallsbergstegel AB, Hallsberg · AB Insjöns Tegelbruk, Insjön · Lundqvist & Huddéns Tegel- och Trävaru AB, Vittinge · Sala Tegelbruks AB, Sala · Salsta Tegelbruk, Vattholma · Sundsviks Bruk AB, Sundsvik · AB Waksala Tegelbruk,

Uppsala · Vålbackens Tegelbruks AB, Östersund.

Rekvirera vår broschyr och prislista, som även innehåller uppgifter om erforderliga längder i förhållande till förekommande muröppningsmått.

Ring eller skriv till oss:

Box 13, VALLA. Telefon 0150/600 32—603 38

För teknisk information:

Box 9, SKÖLDINGE. Telefon 0157/502 07

TEGELBRUKS AB WALLA-KATRINEHOLM

